Adroddiad i'r:	Cabinet
Dyddiad y Cyfarfod:	28 Chwefror 2017
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Cyng Huw Jones - Aelod Arweiniol Datblygu Cymunedol Nicola Stubbins - Cyfarwyddwr Corfforaethol Cymunedau
Awdur yr Adroddiad:	Emlyn Jones Rheolwr Gwarchod y Cyhoedd
Teitl:	**Strategaeth Iaith Gymraeg**

1. Am beth mae'r adroddiad yn sôn?

1.1 Mae'r adroddiad yn ymwneud â Strategaeth Iaith Gymraeg arfaethedig y Cyngor.

2. Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?

2.2 Y rheswm dros yr adroddiad yw briffio'r Cabinet ar y Strategaeth Iaith Gymraeg arfaethedig fydd yn cael ei chyflwyno i'r Cabinet ar 28 Chwefror 2017.

3. Beth yw'r Argymhellion?

3.3 Bod yr Aelodau yn ystyried cynnwys yr adroddiad ac yn cymeradwyo'r strategaeth arfaethedig.

4. Manylion yr adroddiad

4.1 Mae angen Strategaeth Iaith Gymraeg ar gyfer y Cyngor i amlinellu gweledigaeth y Cyngor ar gyfer yr Iaith Gymraeg a'r hyn y byddwn yn ei wneud dros y 5 mlynedd nesaf i hyrwyddo'r iaith gyda'r nod o gynyddu nifer y bobl a all siarad Cymraeg yn y Sir. Mae'r Comisiynydd Iaith Gymraeg hefyd yn ei gwneud yn ofynnol i'r Cyngor gynhyrchu Strategaeth sy'n gorfod cynnwys targed ar gyfer cynyddu neu gynnal % y siaradwyr Cymraeg yn yr ardal erbyn diwedd y cyfnod 5 mlynedd.

4.2 Mae'r Strategaeth wedi datblygu dan 5 prif thema:

- Cynllunio Strategol yr Iaith Gymraeg yn Sir Ddinbych
- Plant a Phobl Ifanc
- Cymuned
- Busnes a'r Economi
- Gweinyddu'r Cyngor yn Fewnol

Yna bydd y camau gweithredu penodol yn cael eu cynnwys dan bob thema.

4.3 Mae'r Cyngor yn bwriadu cynyddu % y bobl sy'n gallu siarad Cymraeg yn y Sir cymaint â 0.5% erbyn diwedd cyfnod y Strategaeth. Bydd y Strategaeth yn uchelgeisiol ac yn realistig.

4.4 I baratoi ar gyfer y Strategaeth, cynhaliwyd ymgynghoriad gyda'r Cyfarwyddwr Corfforaethol (Cymunedau), yr Aelod Arweiniol, Cefnogwyr yr Iaith Gymraeg, Rheolwyr Canol trwy weithdai ac Aelodau ehangach trwy weithdy ar wahân. Cafwyd camau gweithredu a awgrymwyd gan Wasanaethau o'r ymgynghoriad ac fe'u cynhwyswyd yng Nghynllun Gweithredu'r Strategaeth. Cynhaliwyd cyfarfodydd pellach gyda'r Rheolwyr Canol/Gwasanaethau i gytuno ar y camau gweithredu terfynol.

4.5 Rydym wedi cyfarfod gyda Phartneriaid yn y Fforwm Iaith h.y. yr Urdd, Menter Iaith ayyb i geisio'u barn ar y strategaeth ddrafft.

4.6 Cyflwynwyd y Strategaeth ddrafft i Grŵp Llywio Iaith Gymraeg y Cyngor sydd wedi'i fynychu gan Aelodau a Swyddogion, ac hefyd i Uwch Dim Arweinyddiaeth y Cyngor.

4.7 Bydd y camau gweithredu yn cael eu monitro trwy Verto yn chwarterol a rhoddir gwybod i Bwyllgor Llywio'r Iaith Gymraeg y Cyngor. Bydd y camau gweithredu yn y Strategaeth hefyd yn cael eu cynnwys yn y Cynlluniau Gwasanaeth.

4.8 Gellir gweld y Strategaeth ddrafft yn Atodiad 1 i'r adroddiad hwn.

5. Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?

5.1 Mae'r Cyngor wedi blaenoriaethu'r Iaith Gymraeg ac wedi croesawu Safonau'r Iaith Gymraeg. Bydd y penderfyniad hwn o gymorth i sicrhau bod y Cyngor â strwythur yn ei le i fonitro a llywodraethu datblygiad yr Iaith Gymraeg o fewn y Cyngor.

6. Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?

6.1 Bydd angen gwneud gwaith pellach i ganfod yr adnoddau sydd eu hangen i gyflawni'r uchelgeisiau yn y strategaeth yn unol â blaenoriaethau'r cynllun corfforaethol newydd.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o Effaith ar Les? Gellir lawrlwytho adroddiad yr Asesiad o Effaith ar Les oddi ar y wefan, a dylai gael ei gynnwys fel atodiad i'r adroddiad hwn

7.1 Mae'r asesiad o effaith ar gydraddoldeb wedi ei atodi wrth yr adroddiad.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gydag Archwilio ac eraill?

8.1 Ymgynghorwyd â'r Aelod Arweiniol Datblygu Cymunedol, y Cyfarwyddwr Corfforaethol Cymunedau, Uwch Dîm Arweinyddiaeth, Rheolwyr Gwasanaeth, Grŵp Llywio'r Iaith Gymraeg, Partneriaid (Urdd, Menter Iaith) a Chefnogwyr yr Iaith Gymraeg.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

9.1 Bydd angen gwneud gwaith pellach i ganfod yr adnoddau sydd eu hangen i gyflawni'r uchelgeisiau yn y strategaeth yn unol â blaenoriaethau'r cynllun corfforaethol newydd.

10. Pa risgiau sydd ac a oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

10.1 Y risg o beidio rhoi'r newid hwn ar waith yw na fydd y strwythur angenrheidiol yn ei le i sicrhau darpariaeth a gweithrediad Strategaeth yr Iaith Gymraeg a Safonau'r Iaith Gymraeg.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

11.1 Mesur Iaith Gymraeg (Cymru) 2011 a'r Safon Iaith Gymraeg 145